

173. Hajdúböszörmény, Ficsori-tő dűlő

(Hajdú-Bihar megye) R, Szk

Az épülő M35 autópálya nyomvonalán fekvő 1. sz. lelőhely megelőző feltárását 2005 júliusában folytattuk. A 2004-ben megkezdett kutatás második ütemeként feltártuk a tiszapolgári kultúra temetőjétől É-ra észlelt régészeti jelenségeket. A főként gödrökből álló településrészlet és az előző évi temető között egy 50–60 m széles, vizenyős, mocsaras mélyedés osztja két részre a lelőhelyet. Az objektumok egy 60×70 m-es kiemelkedésen helyezkedtek el. Leletanyaguk alapján két korszakba soroltuk őket.

A rézkori településből kizárólag a nagyobb méretű agyagkitermelő gödröket és a kisebb tárológödröket tudtuk kibontani. A 21 gödrökből a nagy mennyiségű kerámia- és kőanyag mellett kiemelkedő az állatcsontok, különösen az agancsok száma, melyek egészben és darabolva, megmunkálva egyaránt előfordultak.

A vaskori, szkíta települést 9 gödör, 2 körárok és egy földbe mélyített ház képviselte. A ház mellett fekvő körárkokból szegényes kerámia került elő, a 9–10 m átmérőjű, 25–30 cm mély körárkokon belüli terület bolygatatlan volt, beásásnak nyomát nem találtuk. A vaskori leletanyag többségét inkább a gödrökben találtuk, amelyek egyaránt tartalmaztak gyenge minőségű házikerámiát és korongolt, felfényezett felületű árut is.

A két korszak települése azonos területen fekszik, de a rézkori objektumok csak a kiemelkedés magasabb részét fedték le, míg a vaskor folyamán az alacsonyabban fekvő zónát is belakták, vagyis a rézkorhoz képest egy szárazabb, alacsonyabb talajvízszintű periódussal lehet számolni a szkíta megtelepedés időszakában.

Munkatársak: az ELTE Régészettudományi Intézet hallgatói.

KOVÁCS KATALIN – MÁRKUS GÁBOR – VÁCZI GÁBOR

174. Hajdúböszörmény, Földesi-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) Sza, Á

2005. július 18. és augusztus 31. között megelőző feltárást végeztünk a Hajdúböszörmény és Debrecen között nagyjából félúton, a 35. sz. úttól kb. 5 km-re Ny-ra, a valamikor vízjárta K–Ny-i irányú Brassó-ér É-i partján fekvő lelőhelyen (M35–II. 7.). A nyomvonal szélességében mintegy 200 m hosszan tisztítottuk meg a felszínt, és ennek teljes hosszában igen intenzív szarmata (római császárkor, Kr. u. 2–4. sz.) és Árpád-kori (11–13. sz.) emlékekre bukkantunk. Feltártunk néhány lakóépületet, szabadtéri kemencéket és egy kutat; összesen mintegy 161 objektumot.

KOLOZSI BARBARA

175. Hajdúböszörmény, Fülöp-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) Sza

2005. június 15-én az épülő M35. sz. út nyomvonalán, a 25+625–25+760 km-szelvények közötti szakaszon a fris-

sen lehumusztolt felületen régészeti jelenségeket észleltünk (M35 28. lh.). A földmunkák leállítását július 28. és szeptember 2. között végeztük el a leletmentést, melynek során 140 régészeti objektumot tártunk fel. Ezek közül 139 római császárkori (szarmata) és 1 újkori. A lelőhely É-i szélén egy nagyméretű, ovális, mély, tagolt fenekű gödrökből és a déli oldalánál levő közepes méretű kemencéből álló szarmata műhely került napvilágra. A kerek, agyagból tapasztott, vörösre égett kemence platniját egy alkalommal megújították. Mind a két kemenceplatni kerámia-darabokkal volt kitapasztva. A többi 138 objektum gödör, verem volt. A tárolóvermek zöme nagy vagy közepes méretű, mély, méhkas alakú. Az egyikben 8–10 kutya összekeveredett csontvázát figyeltük meg; a szintén méhkas alakú, mély, nagyméretű verem betöltésének felső 60 cm-e kizárólag nagyméretű, vastag áglenyomatos, másodlagosan megégett paticsdarabokból állt. Az előkerült leletek mennyisége alapján egy nagyméretű kemence, vagy egy épület omladékával töltötték fel a vermet. A szarmata kori objektumok zöme leletgazdag volt, nagyobb tárolóedények töredékei kerültek elő szép számmal. A leletmentés során a kerámiatöredékek mellett őrlőkő- és fenőkődarabok, orsókorongok, néhány vaseszköz töredéke, nagy mennyiségű állatcsont, paticsdarab került napvilágra. A szarmata objektumok a lelőhely szélein és a közbe eső terület néhány pontján sűrűsödtek. A lelőhely kiterjedését sem az észleléskor, sem a feltárás során nem sikerült behatárolni.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

176. Hajdúböszörmény, Három halmi iskola (Pelyhe-tanya)

(Hajdú-Bihar megye) Sza, A

Az épülő M35 autópálya nyomvonalába eső 13. sz. lelőhelyen a 2003-ban félbeszakadt feltárást folytattuk 2005-ben, összesen 8172 m² felületen. A nyomvonal teljes szélességében, mintegy 170 m hosszan húzódó szelvényünkben a korábbi leletmentés során már megismert Kr. u. 4. századi, kései szarmata falu folytatódott. A feltárt terület keleti-középső harmadát egy, a nyomvonalra szinte merőlegesen húzódó, lankás dombhát keresztelte, amelyen a település lakóövezetét sikerült megtalálnunk. Ebben a sávban elsősorban kis, négyszögletes, félig földbe ásott, cölöpszerkezetes házak alapjait, a hozzájuk tartozó tárolóvermeket, valamint munka- és szemetesgödörként hasznosított agyagnyerőgödröket tártunk fel. A házak között helyenként külső kemencéket és füstölőket találtunk. Számos gödör betöltéséből került elő a helyi fémművesség meglétére utaló vassalak (kohósalak) is. A lelőhelyen előkerült fémtárgyak közül említést érdemel egy ívelt pengéjű vaskés, melynek fából készített nyele is jó állapotban maradt meg.

A lakóövezettől nem teljesen elkülönülve, a dombhát alacsonyabban fekvő részein helyezkedtek el az egykori falu kútjai, amelyek közül az idei ásatás során mint-

